

dr Kinga Mielczarek

Matura z języka polskiego w roku 2023 i 2024 – wymagania egzaminacyjne

W roku 2023 i 2024 egzamin ósmoklasisty oraz egzamin maturalny będą przeprowadzane na podstawie wymagań egzaminacyjnych, a nie – jak miało to miejsce do roku 2020 włącznie – na podstawie wymagań określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego. Zmiana ta wynika przede wszystkim z konieczności dostosowania wymagań egzaminacyjnych do specyfiki kształcenia związanej z epidemią SARS-CoV-2.¹

Zmiany na liście lektur obowiązkowych. Pozycje usunięte

Poziom podstawowy	Poziom rozszerzony
Jan Kochanowski, psalmy, w tym <i>Psalm 13</i> , <i>Psalm 47</i>	Arystofanes, <i>Chmury</i>
William Szekspir, <i>Romeo i Julia</i>	Wergiliusz, <i>Eneida</i> (fragmenty)
Bolesław Prus, <i>Z legend dawnego Egiptu</i>	François Rabelais, <i>Gargantua i Pantagruel</i> (fragmenty)
Władysław Stanisław Reymont, <i>Chłopi</i> (tom I – <i>Jesień</i>)	Wybrane utwory poetyckie z romantycznej literatury europejskiej, w tym wybrane wiersze angielskich poetów jezior
Stefan Żeromski, <i>Rozdziobią nas kruki, wrony...</i>	Jorge Luis Borges, wybrane opowiadania
Witold Gombrowicz, <i>Ferdydurke</i> , (fragmenty)	Janusz Głowacki, <i>Antygona w Nowym Jorku</i>
Józef Mackiewicz, <i>Droga donikąd</i> (fragmenty)	Wybrane eseje Jerzego Stempowskiego
Antoni Libera, <i>Madame</i>	Wybrane teksty z aktualnych numerów miesięczników oraz kwartalników literackich i kulturalnych
Ryszard Kapuściński, <i>Podróże z Herodotem</i> (fragmenty)	
Wybrane wiersze następujących poetów: Kazimiera Iłakowiczówna, Halina Poświatowska, Jan Polkowski	
Powojenna piosenka literacka – wybrane utwory Wojciecha Młynarskiego oraz wybrane teksty Kabaretu Starszych Panów, a także utwory w wykonaniu Ewy Demarczyk	

Zmiany na liście lektur obowiązkowych. Pozycje przeniesione z poziomu podstawowego na poziom rozszerzony

Poziom podstawowy	Poziom rozszerzony
Zygmunt Krasiński, <i>Nie - Boska komedia</i>	Zygmunt Krasiński, <i>Nie - Boska komedia</i>
Homer, <i>Odyseja</i> (fragmenty)	Homer, <i>Odyseja</i> (fragmenty)
Wybrane wiersze następujących poetów: Józefa Czechowicza, Tadeusza Gajcego, Mirona Białoszewskiego	Wybrane wiersze następujących poetów: Józefa Czechowicza, Tadeusza Gajcego, Mirona Białoszewskiego

1. Patrz: Wymagania egzaminacyjne obowiązujące na egzaminie maturalnym w roku 2023 i 2024 <https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/wymagania-egzaminacyjne-obowiazujace-na-egzaminie-maturalnym-w-roku-2023-i-2024> (dostęp: 06.04.2022)

**Lista lektur obowiązkowych w latach
szkolnych 2022/2023 i 2023/2024
(zgodna z wymaganiami
egzaminacyjnymi)**

Poziom podstawowy

- Biblia, w tym fragmenty *Księgi Rodzaju, Księgi Hioba, Księgi Koheleeta, Pieśni nad Pieśniami, Księgi Psalmów, Apokalipsy św. Jana*
- Jan Parandowski, *Mitologia*, część I *Grecja*
- Homer, *Iliada* (fragmenty)
- Sofokles, *Antygona*
- Kwiatki świętego *Franciszka z Asyżu* (fragmenty)
- *Legenda o św. Aleksym* (fragmenty)
- *Lament świętokrzyski* (fragmenty)
- *Rozmowa Mistrza Polikarpa ze Śmiercią* (fragmenty)
- *Pieśń o Rolandzie* (fragmenty)
- Gall Anonim, *Kronika polska* (fragmenty)
- Dante Alighieri, *Boska Komedia* (fragmenty)
- Jan Kochanowski, *Odprawa posłów greckich*
- Piotr Skarga, *Kazania sejmowe* (fragmenty)
- Jan Chryzostom Pasek, *Pamiętniki* (fragmenty)
- William Szekspir, *Makbet*
- Moliere, *Skąpiec*
- Adam Mickiewicz, *Konrad Wallenrod, Dziady cz. III*
- Juliusz Słowacki, *Kordian*
- Bolesław Prus, *Lalka*
- Eliza Orzeszkowa, *Gloria victis*
- Henryk Sienkiewicz, *Potop*
- Fiodor Dostojewski, *Zbrodnia i kara*
- Stanisław Wyspiański, *Wesele*
- Stefan Żeromski, *Przedwiośnie*
- Tadeusz Borowski, *Proszę państwa do gazu, Ludzie, którzy szli*
- Gustaw Herling-Grudziński, *Inny świat*
- Hanna Krall, *Zdążyć przed Panem Bogiem*
- Albert Camus, *Dżuma*
- George Orwell, *Rok 1984*
- Sławomir Mrożek, *Tango*
- Marek Nowakowski, *Raport o stanie wojennym* (wybrane opowiadanie), *Góra „Edek”* (z tomu *Prawo prerii*)
- Jacek Dukaj, *Katedra* (z tomu *W kraju niewiernych*)
- Andrzej Stasiuk, *Miejsce* (z tomu *Opowieści galicyjskie*)
- Olga Tokarczuk, *Profesor Andrews w Warszawie* (z tomu *Gra na wielu bębenkach*)
- Ponadto z zakresu szkoły podstawowej:
- Ignacy Krasicki, bajki
- Adam Mickiewicz, *Dziady cz. II, Pan Tadeusz*
- Juliusz Słowacki, *Balladyna*.

Poziom rozszerzony

- Homer, *Odyseja* (fragmenty)
- Arystoteles, *Poetyka, Retoryka* (fragmenty)

- Platon, *Państwo* (fragmenty)
- św. Augustyn, *Wyznania* (fragmenty)
- św. Tomasz z Akwinu, *Summa teologiczna* (fragmenty)
- Michel de Montaigne, *Próby* (fragmenty)
- William Szekspir, *Hamlet*
- Juliusz Słowacki, *Lilla Weneda*
- Zygmunt Krasiński, *Nie-Boska Komedia*
- realistyczna lub naturalistyczna powieść europejska (Honoré de Balzac, *Ojciec Goriot* lub Charles Dickens, *Klub Pickwicka*, lub Mikołaj Gogol, *Martwe dusze*, lub Gustaw Flaubert, *Pani Bovary*)
- Stanisław Wyspiański, *Noc listopadowa*
- Franz Kafka, *Proces* (fragmenty)
- Michał Bułhakow, *Mistrz i Małgorzata*
- Stanisław Ignacy Witkiewicz, *Szewcy*
- Bruno Schulz, wybrane opowiadania z tomu *Sklepy cynamonowe*
- Tadeusz Konwicki, *Mała Apokalipsa*
- Sławomir Mrożek, wybrane opowiadania

Inne lektury obowiązkowe (zgodne z podstawą programową), do których również można się odwołać

Poziom podstawowy

- William Szekspir, *Romeo i Julia*
- Bolesław Prus, *Z legend dawnego Egiptu*
- Władysław Stanisław Reymont, *Chłopi* (tom I – *Jesień*)
- Stefan Żeromski, *Rozdzióbią nas kruki, wrony...*
- Witold Gombrowicz, *Ferdydurke* (fragmenty)
- Józef Mackiewicz, *Droga donikąd* (fragmenty)
- Antoni Libera, *Madame*
- Ryszard Kapuściński, *Podróże z Herodotem* (fragmenty)

Poziom rozszerzony

- Arystofanes, *Chmury*
- Wergiliusz, *Eneida* (fragmenty)
- François Rabelais, *Gargantua i Pantagruel* (fragmenty)
- Jorge Luis Borges, wybrane opowiadanie
- Janusz Głowacki, *Antygona w Nowym Jorku*

**Egzamin maturalny
z języka polskiego od 2023 roku**

I. Część ustna

– bez określania poziomu egzaminu

Czas trwania egzaminu – 30 minut

- 15 minut – przygotowanie do odpowiedzi
- 15 minut – wypowiedzi monologiczne oraz rozmowa z komisją egzaminacyjną

Zadania na egzaminie

- Zestaw składający się z dwóch zadań

Liczba punktów – 30 punktów

Elementy egzaminu

- Wypowiedzi monologowe zdającego dotyczące zadań z wylosowanego zestawu egzaminacyjnego.
- Rozmowa z zespołem przedmiotowym.

Opis zestawu zadań egzaminacyjnych. Zestaw zadań składa się z dwóch zadań:

Zadanie 1.

Zawiera zagadnienie sprawdzające znajomość treści i problematyki lektury obowiązkowej – zamieszczonej w podstawie programowej na poziomie podstawowym do realizacji w całości lub we fragmentach – i tworzenie wypowiedzi na jej temat z uwzględnieniem wybranego kontekstu. Uczeń z **listy puli pytań jawnych** – ogłoszonych przez dyrektora Centralnej Komisji Egzaminacyjnej².

Zadanie 2.

Dotyczy zagadnienia związanego z literaturą lub innymi dziełami sztuki albo językiem.

II. Część pisemna – poziom podstawowy

Czas trwania egzaminu – 240 minut

Charakter egzaminu – przedmiot obowiązkowy

Liczba punktów – 60

Zadania na egzaminie:

- zamknięte: wyboru wielokrotnego, prawda/fałsz, na dobieranie
- otwarte: z luką, krótkiej odpowiedzi
- rozszerzonej odpowiedzi
- wypracowanie.
- **Część 1.** Obejmuje zestawienie dwóch tekstów na zbliżony temat oraz zadań dotyczących tych tekstów – uczeń może uzyskać 10 punktów,
- **Część 2.** Zawiera zadania sprawdzające wiadomości i umiejętności z zakresu historii i teorii literatury oraz języka – 15 punktów,
- **Część 3.** Zawiera dwa tematy wypracowania do wyboru. Nie jest określona forma gatunkowa wypowiedzi – 35 punktów.

2. Komunikat dyrektora Centralnej Komisji Egzaminacyjnej z 1 września 2021 r. w sprawie listy jawnych zadań w części ustnej egzaminu maturalnego z języka polskiego w roku 2023. Aneks 2023 (25 lutego ukazał się projekt aneksu do Komunikatu, w którym wykreślone zostały pytania do lektur pominiętych w wymaganiach egzaminacyjnych) https://cke.gov.pl/images/_EGZAMIN_MATURALNY_OD_2023/komunikaty/Aneks_EM_Komunikat_o_egzaminie_ustnym_z_j%C4%99zyka_polskiego_Formu%C5%82a%202023.pdf (dostęp: 06.04.2022)

Zadania w części 1.**Język polski w użyciu:**

- dotyczą poszczególnych tekstów zamieszczonych w arkuszu egzaminacyjnym, a także wymagają skonfrontowania tych tekstów
- sprawdzają umiejętności z zakresu języka/retoryki (środków językowych)
- łączą wymagania z różnych obszarów podstawy programowej, np. rozumienie tekstu i zagadnienia językowe (np. środki retoryczne)
- mogą zawierać odniesienia do innych utworów (cytaty), wymagające zderzenia treści/przesłania cytatu z sensami zamieszczonego w arkuszu egzaminacyjnym tekstu lub tekstów.

Zadania w części 2.**Test historycznoliteracki**

W tej części znajdują się co najmniej 2 zadania egzaminacyjne dotyczące każdej z wymienionych poniżej grup okresów literackich:

- **starożytność** (antyki i Biblia) – **oświecenie** – za rozwiązanie wszystkich zadań będzie można uzyskać maksymalnie 5 pkt;
- **romantyzm** – **Młoda Polska** – za rozwiązanie wszystkich zadań dotyczących tych okresów będzie można uzyskać maksymalnie 6 pkt;
- **20-lecie międzywojenne** – **współczesność** – za rozwiązanie wszystkich zadań dotyczących tych okresów będzie można uzyskać maksymalnie 4 pkt;

Taki przydział punktów będzie w tych dwóch latach (tj. 2023 i 2024) stały.

Wypracowanie³

Zdający samodzielnie tworzy wypracowanie na wybrany przez siebie temat, nie krótsze niż **300 wyrazów**. W każdym temacie są wskazane **4 elementy**, które zdający **musi** uwzględnić w wypracowaniu, tj.:

- dwa utwory literackie, w tym jeden wskazany jako obowiązkowy w liście lektur zamieszczonej w arkuszu egzaminacyjnym,
- dwa konteksty pogłębiające rozumienie omawianych utworów do wyboru spośród: historycznoliterackiego, teoretycznoliterackiego, literackiego, biograficznego, kulturowego, mitologicznego, biblijnego, religijnego, historycznego, filozoficznego, egzystencjalnego, politycznego, społecznego⁴.

3. Zachęcam do zapoznania się materiałami dodatkowymi pn. *Kontekstowe czytanie utworu literackiego* https://cke.gov.pl/images/_EGZAMIN_MATURALNY_OD_2023/materialy_dodatkowe/20220113%20Materia%C5%82y%20dodatkowe%201_Konteksty.pdf dostęp online 06.04.2022

4. Warto podkreślić, że uczeń nie musi odwoływać się do dwóch różnych kontekstów, mogą być to dwa konteksty z tej samej kategorii

Na egzaminie maturalnym **na obu poziomach** maturzysta jako lekturę obowiązkową będzie mógł przywołać:

1. lekturę z poziomu podstawowego lub rozszerzonego z listy lektur obowiązkowych, zamieszczonej w wymaganiach egzaminacyjnych,
2. lekturę wskazaną jako obowiązkową w podstawie programowej w zakresie podstawowym lub rozszerzonym, która nie została wpisana do wymagań egzaminacyjnych.

Przykładowe tematy⁵

Temat 1: Podróżowanie jako sposób na poznanie świata i samego siebie. W pracy odwołaj się do:

- wybranej lektury obowiązkowej
- innego utworu literackiego
- wybranych kontekstów.

Temat 2: Miłość – inspiruje, ale czasem podcina skrzydła. W pracy odwołaj się do:

- wybranej lektury obowiązkowej
- innego utworu literackiego
- wybranych kontekstów

Część pisemna – poziom rozszerzony

Czas trwania egzaminu – 210 minut

Charakter egzaminu – przedmiot nieobowiązkowy

Liczba wyrazów – 500

Liczba punktów – 35

Zadania na egzaminie: Wypracowanie

5. Patrz: Arkusz pokazowy – Egzamin maturalny z języka polskiego. Poziom podstawowy https://cke.gov.pl/images/_EGZAMIN_MATURALNY_OD_2023/materialy_dodatkowe/pokazowe/Polski_PP/MPOP-P2-100-2203.pdf dostęp online 06.04.2022

Przykładowe tematy⁶

Temat 1: Gry z historią. Opowieść o przeszłości w dziełach literatury polskiej. Omów tematy, problemy, sposoby kreowania świata przedstawionego. W pracy odwołaj się do:

- wybranej lektury obowiązkowej
- utworów literackich z dwóch różnych epok
- wybranego kontekstu.

Temat 2: *Kształtowanie własnej tożsamości [...] wiąże się z poczuciem odkrywania „ja” i własnego miejsca na świecie, poczuciem bycia całością oraz tworzeniem fundamentów do dalszego rozwoju. Poszukiwanie tożsamości jest jednym z najistotniejszych i najtrudniejszych zadań w ciągu całego życia człowieka. To, kim się czujemy, z jakimi wartościami się utożsamiamy, wpływa na nasze wybory życiowe, pełnione funkcje w społeczeństwie, wchodzenie w nowe role i determinuje naszą przyszłość.* (Miroslaw Babiarz, Paweł Garbuzik)

Tożsamość jednostki. Rozważ, jaką rolę w fabule dzieła literackiego pełni kreacja bohatera literackiego. Punktem wyjścia do rozważań uczyn fragment tekstu Miroslawa Babiarza oraz Pawła Garbuzika.

W pracy odwołaj się do:

- *Hamleta* Williama Szekspira
- utworów literackich z dwóch różnych epok
- wybranego kontekstu.

6. Patrz: Arkusz pokazowy – Egzamin maturalny z języka polskiego. Poziom rozszerzony https://cke.gov.pl/images/_EGZAMIN_MATURALNY_OD_2023/materialy_dodatkowe/pokazowe/Polski_PR/MPOP-R0_100_2203.pdf (dostęp: 06.04.2022)

dr Kinga Mielczarek

Doradczyni metodyczna nauczycieli języka polskiego, nauczycielka dyplomowana w II Liceum Ogólnokształcącym im. A. Mickiewicza w Słupsku, MIE Expert Microsoft.

CK CENTRALNA
KOMISJA
EGZAMINACYJNA

Centralna Komisja Egzaminacyjna

udostępnia materiały informacyjno-szkoleniowe:

1. Kontekstowe czytanie utworu literackiego
2. Funkcjonalne wykorzystanie utworów literackich w wypracowaniu
3. Kompetencje literackie i kulturowe w wypracowaniu na poziomie rozszerzonym
4. Argumentacja w wypracowaniu maturalnym
5. Erudycyjność w wypracowaniu maturalnym
6. Analiza wypracowania na poziomie rozszerzonym
7. Notatka syntetyzująca

Ze strony: <https://cke.gov.pl/egzamin-maturalny/egzamin-maturalny-w-formule-2023/materialy-dodatkowe/materialy-informacyjno-szkoleniowe/>

